

Harjoitus 3: Käsitteitä

- **Tulonsiirto tarkoittaa yleensä verotuksella kerättyjen tulojen siirtoa tulonsaajalta toiselle. Tulonsiirtoja ovat esim. eläkkeet, lapsilisät ja opintorahat. Tulonsiirrot ovat osa sosiaaliturvaa.**
- **Kannustinloukku tarkoittaa tilannetta, jossa työn vastaanottaminen ei ole taloudellisesti mielekäästä.**
- **Sosiaalipolitiikka tarkoittaa julkisia toimia, joilla pyritään takaamaan väestölle kohtuullinen elintaso, turvallisuus ja viihtyvyys.**

Harjoitus 3: Käsitteitä

- **Progressiivinen verotus tarkoittaa tulojen veroprosentin kiristymistä sen mukaan, mitä suuremmat henkilön tulot ovat.**
- **Sosiaaliturva tarkoittaa julkisen sektorin (valtio, kunnat, sote-alueet jne.) tuottamia peruspalveluja asukkaiden tai kansalaisten terveyden ja toimeentulon turvaamiseksi.**
- **Toimeentulotuki on sosiaalietuuksiin lukeutuva yhteiskunnan taloudellinen tuki siinä vaiheessa, kun muut turvaverkot eivät auta.**

1. Selitä vierustoverille omin sanoin, mitä seuraavat käsitteet tarkoittavat:

1. **Kestävyyssvaje** kuvaa julkisen talouden velkaantumista julkisten menojen kasvaessa väestön ikääntymisen takia.
2. **Kilpailukyky** tarkoittaa kykyä selviytyä taloudellisessa kilpailussa.
3. **Huoltosuhteella** on kaksi määritelmää: väestöllinen ja taloudellinen huoltosuhte.
  - Väestöllinen huoltosuhte kuvaa ei-työikäisten ja työikäisten määrien suhdetta: kuinka monta ei-työikäistä kansalaista on kutakin työikäistä kohti jollakin määritellyllä alueella tai koko maassa.
  - Taloudellinen huoltosuhte ilmaisee työttömien ja muiden työvoiman ulkopuolella olevien määrän suhteessa työllisten määrään.

1. Selitä vierustoverille omin sanoin, mitä seuraavat käsitteet tarkoittavat:

- 1. Perustulo tarkoittaa, että työtön henkilö saa tietyn summan rahaa joka kuukausi. Kaksivuotinen kokeilu on menossa Suomessa vuosina 2017–2019 ja kokeiluun valitut 2 000 henkilöä saavat 560 € joka kuukausi.**
- 2. Kannustinloukku tarkoittaa tilannetta, jossa henkilön ei ole kannattavaa ottaa työtä vastaan, koska käteen jäävät nettotulot kuussa eivät juurikaan muuttuisi verrattuna työttömänä olemiseen.**
- 3. Segregaatio tarkoittaa syrjäytymisen alueellista keskittymistä.**

3. Tuloerot Suomessa ja Euroopassa

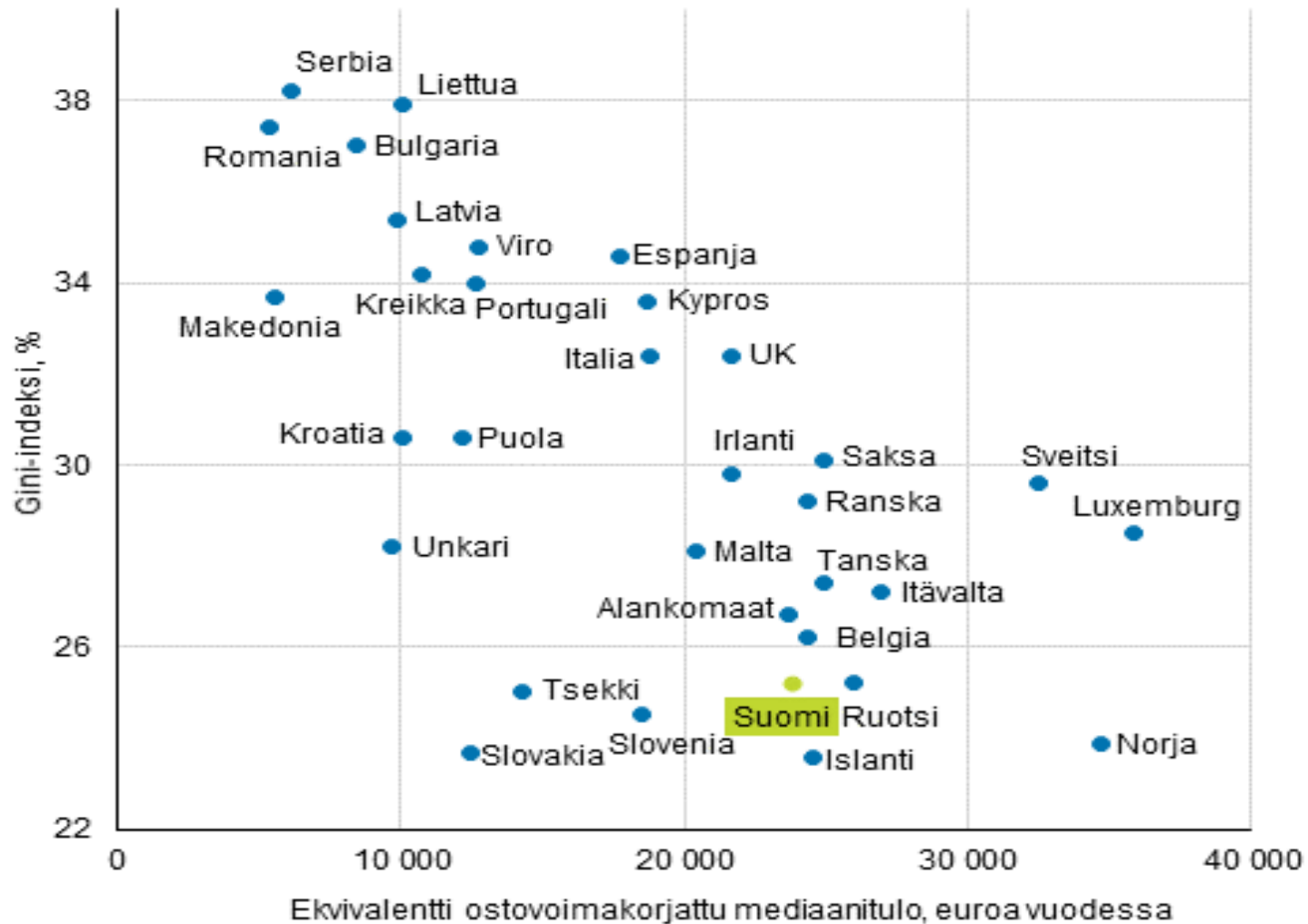
a) **Mitä tarkoittaa gini-kerroin?**

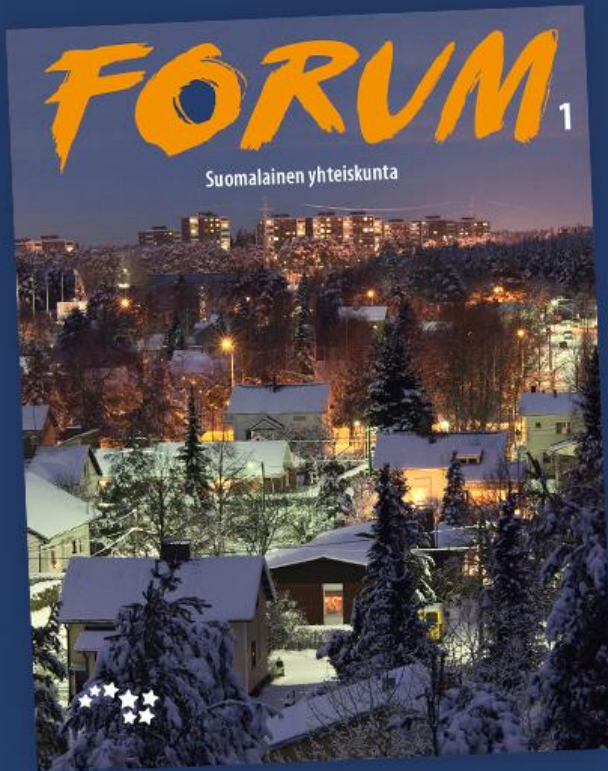
- **Gini-kerroin kuvaa maan sisäisiä suhteellisia tuloeroja. Mitä suurempi gini-kerroin, sitä suuremmat tuloerot. Gini-kerroin vaihtelee 0–1 välillä.**

b) **Miten Suomi sijoittuu vertailussa eri Euroopan maiden tuloeroista?**

- **Suomi sijoittuu vuoden 2014 tilastossa kuudenneksi. Suomen gini-kerroin oli 25,2.**

Gini-kerroin

**VOIKO SUOMI HYVIN?
Luvut 9 ja 10.**

**9. Hyvinvointivaltio -
ajatuksena tasata arpaonnea**

**10. Hyvinvointivaltion
haasteet**

Oppikirjan sivut 80-93.

Mitä eroa käsitteillä on?

a) Hyvinvointivaltio=

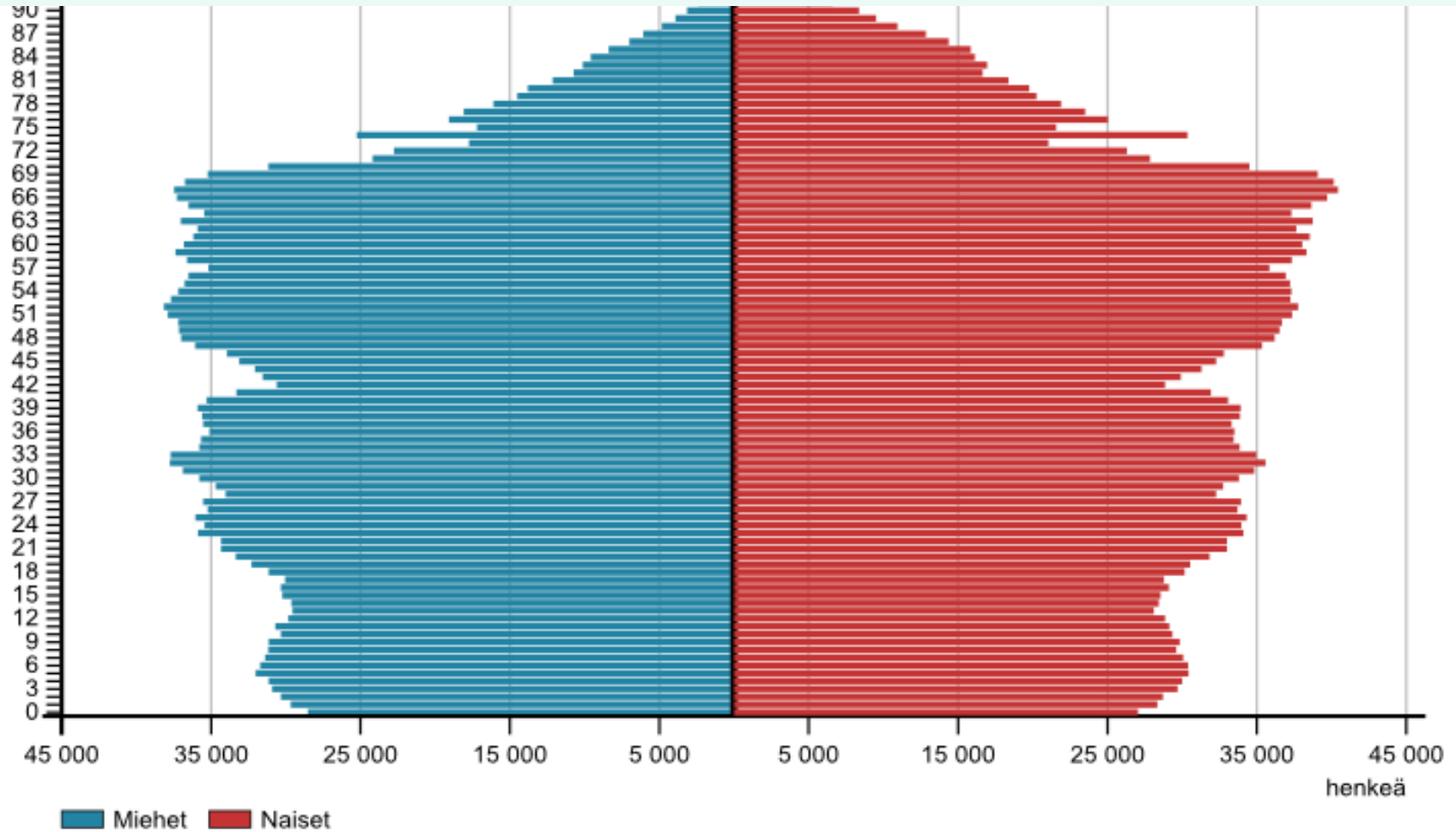
- Valtion ja julkisen sektorin rooli on keskeinen kansalaisten elintason varmistamisessa.

b) Hyvinvointiyhteiskunta=

- Osan hyvinvoinnista tuottavat kuitenkin vapaaehtoiset yksilöt, yritykset ja hyväntekeväisyysjärjestöt.

”Hyvinvointiyhteiskunta” on laajempi käsite, kun taas ”hyvinvointivaltio” viittaa pelkkään valtion rooliin.

Suomi vanhenee, suomalaiset elävät pitkään, naiset elävät pidempään kuin miehet, eläkeläisten määrä tulee edelleen kasvamaan voimakkaasti...

Tilastokeskus / Väestörakenne

Tehtävä 1. Mitkä asiat kuuluvat...

a) sosiaalivakuutuksiin

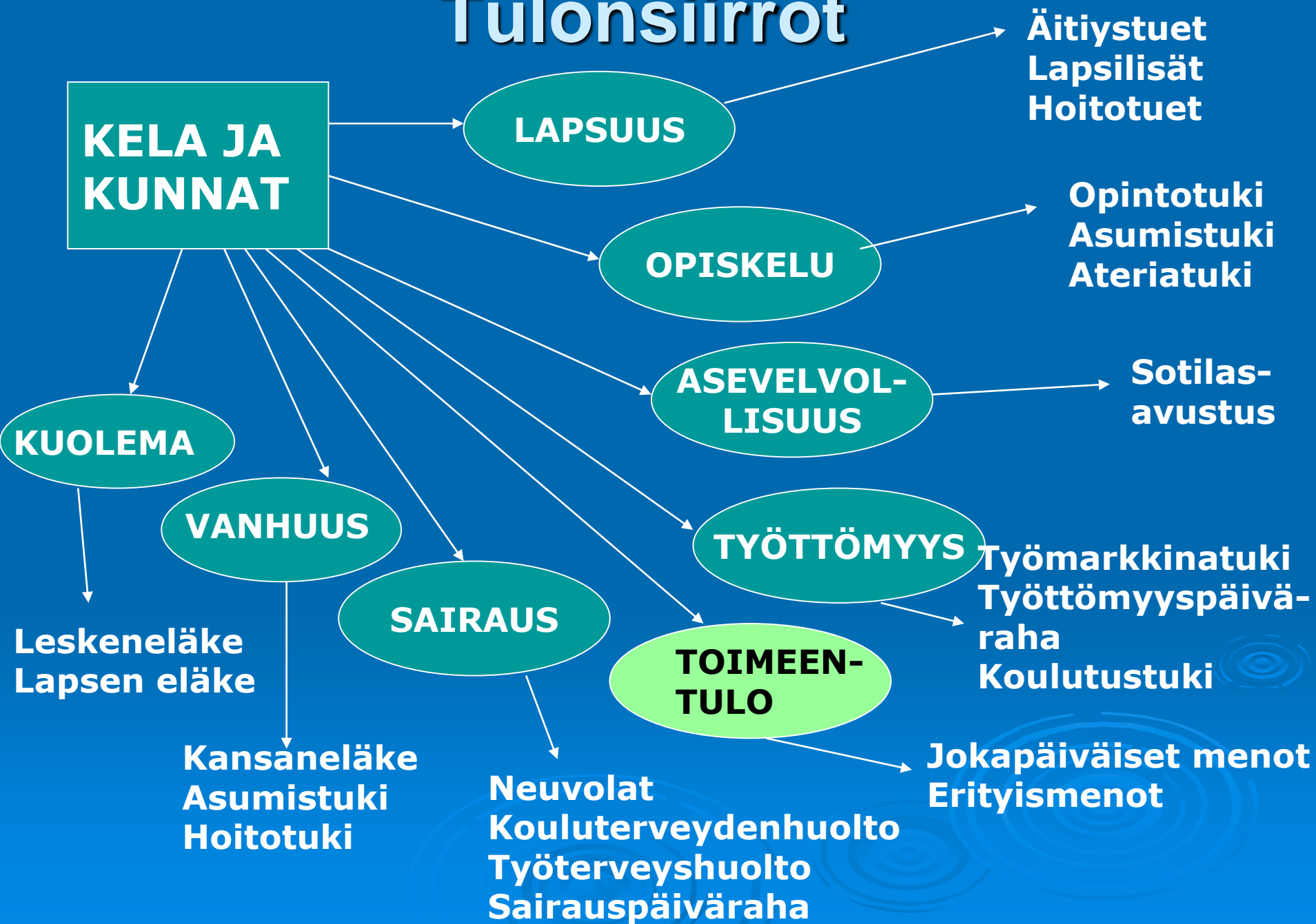
–sairaus-, työttömyys- ja eläkevakuutukset

b) sosiaalipalveluihin?

–lasten päivähoito, lastensuojelu, mielenterveyspalvelut, vammaispalvelut, vanhuspalvelut, päihdehuolto

– **Lisäksi terveydenhuolto!**

Tulonsiirrot

4. Kansaneläkelaitoksen järjestämät etuisuudet:

- **Isyysvapaa on isyyden perusteella saatu vauvan hoitamiseen tarkoitettu ajanjakso, jonka ajalta on mahdollista saada isyysrahaa.**
- **Hoitovapaa. Lapsi on noin yhdeksän kuukauden ikäinen, kun vanhempainvapaa päättyy. Tämän jälkeen isä tai äiti voi jäädä hoitamaan lasta palkattomalle hoitovapaalle, kunnes lapsi täyttää kolme vuotta. Hoitovapaan myöntää työnantaja.**
- **Opintotukeen liittyvät tulorajat. Opintotuen saajalle lasketaan henkilökohtainen vuosituloraja jokaiselle vuodelle, jonka aikana hän saa opintotukea. Vuosituloraja määräytyy sen perusteella, moneltako kuukaudelta opintotukea on nostettu kalenterivuoden aikana. Jos tulot ylittävät vuositulorajan ja opintotukea on maksettu liikaa, sitä joudutaan perimään takaisin.**

4. Kansaneläkelaitoksen järjestämät etuisuudet:

- **Työttömyyskorvaukseen liittyvä työssäoloehto: Jos täyttää palkansaajan tai yrittäjän työssäoloehdon, on oikeutettu saamaan peruspäivärahaa. (Tarkemmat kriteerit työssäoloehdon täyttämiseksi löytyvät Kelan sivuilta).**
- **Lääkekorvaus. Oikeus saada korvausta lääkkeistä, jotka on määrätty lääkemääräyksellä sairauden hoitoon.**
- **Yleinen asumistuki. Pienituloisen kotitalous voi saada Kelasta yleistä asumistukea asumismenojensa vähentämiseksi.**
- **Sairauspäiväraha. Sairauspäiväraha korvaa alle vuoden kestävästä työkyvyttömyyden aiheuttamaa ansionmenetystä.**

Pohjoismainen malli

- **Yhteiskunnan palvelut turvataan vauvasta vaariin**
  - **sosiaalivakuutus**
- **Yhteiskunta maksaa tulonsiirrot verovaroin**
- **Mitä muut mallit merkitsisivät?**

Tehtävä 3a) Hyvinvointivaltion eri mallit

1. Pohjoismainen malli (Suomi, Ruotsi)

- Vastuu on valtiolla ja kunnilla.

2. Liberaali malli

- Vastuu on itsellä, perheellä ja markkinoilla; jokainen hankkii sosiaaliturvavakuutukset itse.

3. Mannermainen malli

- Vastuu on itsellä ja perheellä; sosiaaliturva perustuu työsuhteeseen.

4. Välimeren maiden malli

- Vastuu on perheellä, suvulla ja kirkolla.

Tehtävä 3a. Miten pohjoismainen hyvinvointimalli eroaa muista malleista?

- **Pohjoismaisessa hyvinvointivaltiomallissa julkisella vallalla eli valtiolla ja kunnilla on suuri merkitys hyvinvoinnin turvaamisessa.**
- **Liberaalissa hyvinvointivaltiomallissa ihmisten ottamat maksulliset vakuutukset turvaavat hyvinvoinnin tarvittaessa.**
- **Mannermainen hyvinvointivaltiomalli perustuu työsuhteeseen, joka tarvittaessa turvaa hyvinvoinnin.**
- **Välimeren mallissa perheellä ja lähiyhteisöillä, kuten kirkolla, on suuri merkitys hyvinvointipalveluiden järjestämisessä.**

Tehtävä 3b. Mitä etuja pohjoismaisessa hyvinvointivaltiomallissa on?

- **turvattu vähimmäistoimeentulo**
- **ei absoluuttista köyhyyttä**
- **vähemmän suhteellista köyhyyttä**
- **Ihmistä huolehditaan eri elämäntilanteissa:**
  - **jokainen sairastunut saa hoitoa jne.**
- **Järjestelmä on tasa-arvoinen:**
  - **Jokaisella on mahdollisuus kouluttautua.**
- **Suurista elintasoeroista johtuvat ristiriidat ovat vähäisiä**

Heikkouksia?

- **Korkeat verot**
- **Nekin maksavat, jotka eivät tarvitse**
- **Talouden taantumana aikana "kallis"**
- **Väärinkäytökset**
- **Holhoaminen**
- **Passivoi**
  - **Työnteko/ yrittäminen**
  - **Osallistuminen**

Tehtävä 4. "Sosiaaliturva suosii työssäkäyviä." Esittele argumentteja väitteen tueksi ja vastaan.

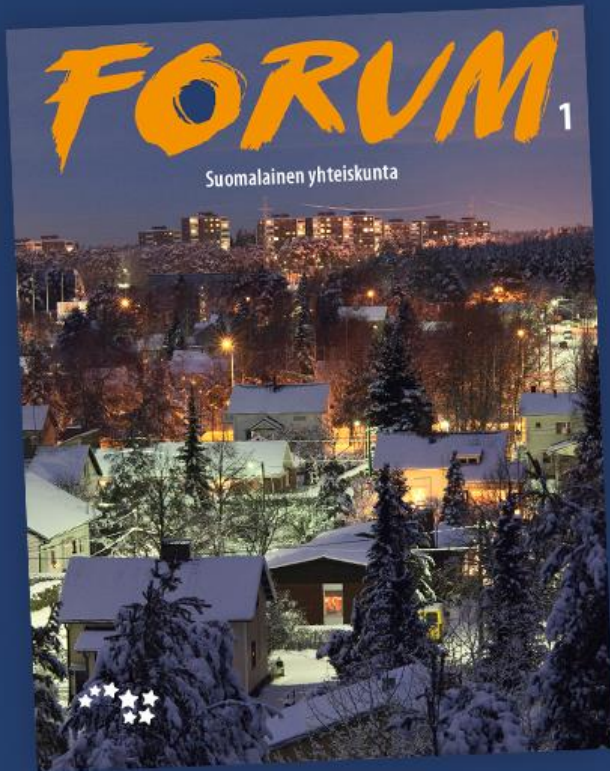
Puolesta:

- **Sosiaalivakuutuksiin liittyvät edut ovat pääosin ansiosidonnaisia eli ne perustuvat **työtuloihin**** (esim. ansiosidonnaiset työttömyyskorvaus, sairauspäiväraha ja työeläke).
- **Myös työterveyspalvelut takaavat työntekijöille terveyspalveluiden saatavuuden ja ne ovat maksuttomia.**
- **Tässä suhteessa pohjoismaisessa hyvinvointivaltiomallissa on hieman mannermaisen hyvinvointivaltiomallin piirteitä**

Tehtävä 4. "Sosiaaliturva suosii työssäkäyviä." Esittele argumentteja väitteen tueksi ja vastaan.

Vastataan:

- **Julkinen valta takaa tietyn taloudellisen tuen myös niille, jotka eivät ole töissä.**
(esim. takuueläke, työmarkkinatuki ja kodinhoidon tuki).
- **Julkisen vallan rahoittamat ja järjestämät terveys- ja sairaanhoitopalvelut ovat kaikkien käytössä ja niiden maksut ovat alhaiset.**

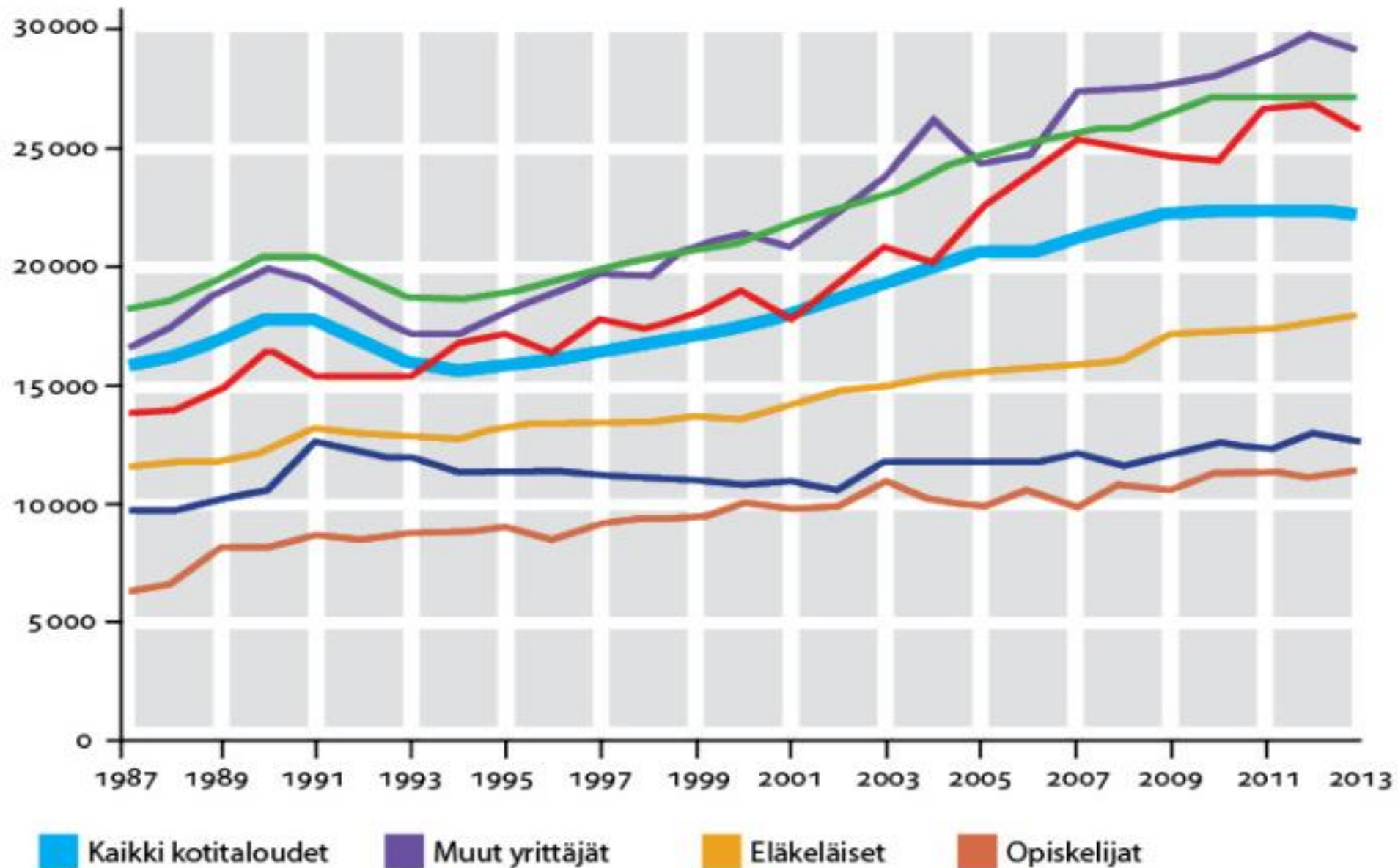
10. Hyvinvointivaltion haasteet

Oppikirjan sivut 88-93.

Kotitalouksien käytettävissä olevat rahatulot kulutusyksikköä kohden, mediaani

euroa/vuosi

Mitä muutoksia, miten selität?

- **Kaikkien tuloluokkien tulot ovat nousseet.**
- **Eläkeläisten, työttömien ja opiskelijoiden tulot ovat nousseet vähemmän kuin tulot keskimäärin.**
- **1991–93 tapahtui laskua kaikilla muilla paitsi opiskelijoilla.**
- **Työssäkäyvien tulokehitys on ollut hyvä.**
- **Maatalousyrittäjien tulot ovat nousseet kaikkien kotitalouksien viivan alapuolelta yläpuolelle.**
- **Yrittäjien tulokehitys hyvä.**
- **Työttömien tulot nousseet vähän.**
- **Vuosien 1993–95 laskua selittää talouden lamakausi.**
- **Sen jälkeen alkanut talouden nousukausi hyödyttää etenkin työelämässä olevien tulokehitystä.**
- **Osittain työelämässä olevien tilannetta parantaa vielä verotuksen alentaminen 1990-luvun lopulta lähtien.**
- **Työttömien ja opiskelijoiden heikompaa kehitystä selittää heidän sosiaalietuuksien jäädyttäminen.**
- **Tulot riippuvaisia tulonsiirroista, jotka eivät nouse nopeasti, koska ne ovat yleensä indeksisidonnaisia.**

Tehtävä 1. Mitä haasteita liittyy pohjoismaiseen hyvinvointivaltiomalliin?

- **Väestön ikääntyminen.**
- **Valtion velkaantuminen.**
- **Korkean työllisyysasteen säilyttäminen.**
- **Monimutkainen ja byrokraattinen tukiverkosto.**
- **Julkisen sektorin säilyttäminen vai palveluiden yksityistäminen?**
- **Hyvinvoinnin rahoittaminen**
(verotulot vähenevät ja väestö vanhenee).

Tehtävä 2. a) Mitä tarkoittaa perustulo?

- **Perustulo on kansalaisille kuukausittain maksettava vastikkeeton rahasumma.**
- **Perustuloa ei ole Suomessa käytössä, mutta sen käyttöä kokeillaan.**
- **Kokeilu alkoi v. 2017**
- **<http://www.kela.fi/perustulokokeilu>**

Tehtävä 2. b) Mitä argumentteja sen puolesta ja vastaan on esitetty?

Puolesta:

- yksinkertaa "sosiaaliturvaviidakkoa"
- korvaa osan vanhoista tuista ja verohelpotuksista
- vähentää byrokratiaa
- parantaa hakijoiden asemaa ja ihmisarvoa
- saattaa kannustaa työntekoon, kun kannustinloukut vähenisivät
- lisää mahdollisesti kiinnostusta yrittäjyyteen

Vastaan:

- **kallis, passivoi ihmisiä, ei poistaisi kaikkia sosiaaliturvan muotoja**

Tehtävä 3. Ota kantaa väitteeseen: Huono-osaisuus voi periytyä.

Puolesta:

- Tilastotiedot viittaavat siihen, että esim. vanhempien sosiaalinen tausta heijastuu koulutukseen.**
- Yhteiskunnasta syrjäytyneiden lapsista tulee todennäköisemmin syrjäytyneitä kuin ei-syrjäytyneiden.**
- Alemman ansiotason vanhempien lapsien mahdollisuus harrastaa ovat heikommät kuin keski- ja hyvätuloisten.**

Tehtävä 3. Ota kantaa väitteeseen: Huono-osaisuus voi periytyä.

Vastataan:

- Jokaisella yksilöllä mahdollisuudet menestyä yhteiskunnassa, sillä yksilö vastaa omista elämänvalinnoista.**
- Yhteiskunta tarjoaa ilmaisen koulutuksen, mikä mahdollistaa koulutuksellisen tasa-arvon.**